

Велика чорна порода свиней при чистопородному схрещуванні

племінна справа

Йтенко С. Л., кандидат с/г наук
Інститут свинарства імені О. В. Квасницького УААН)

Селекційний процес по створенню порід, ліній і типів свиней має на меті більш ефективно використання генетичних резервів генотипів для подальшого залучення поліпшеної основи в систему гібридизації. Одночасно селекція на м'ясність, яка переважає останні роки в породотворчому процесі України, безумовно, дозволила скоротити витрати корму, підвищити скоростиглість, збільшити вихід м'яса і, відповідно, зменшити товщину шпигу в туші. Проте цей процес супроводжується зниженням стійкості свиней до захворювань, слабкістю конституції, терміном експлуатації та погіршенням якості м'яса. Крім того, підвищення м'ясності туш може призвести до росту малоцінних частин, але найголовніше, що зниження жирності приводить до зміни органолептичних якостей та структури м'яса. Переробна промисловість несе значні збитки внаслідок дефектів м'яса і не може обійтися без використання шпигу при виробництві високоякісних сортів ковбас та інших виробів.

Одночасно сало містить специфічні незамінні жирні кислоти, на відсутність яких організм реагує порушенням обміну речовин.

Диференціація свиней в залежності від продуктивності розділила їх на материнські та батьківські генотипи, де в якості батьківських виступають м'ясні породи. Проте переважна кількість свинини, на жаль, виробляється здебільшого на чистопородній основі, що не дозволяє збільшити обсяги її виробництва такими швидкими темпами, як при гібридизації чи схрещуванні. На даному етапі майже жодна система розведення не передбачає використання локальних порід свиней в якості материнської чи батьківської основи. Такий підхід суперечить всім засобам по їх збереженню і розширенню при тому, що дані генотипи, окрім дещо більшої сальності, практично нічим не відрізняються від великої білої та м'ясних генотипів при стійкій асоціації генів, що забезпечують їх унікальні біологічні якості, особливо, якість м'яса і сала.

Звертає на себе увагу і той фактор, що переважає більшість свинини, яка виробляється на гібридній основі, залучає в процес породи ландрас і велику білу зару-

біжної селекції з Данії, Англії і Франції. Для чого ж тоді вітчизняні генотипи?

Останнім часом практично пригноблено роль великої чорної породи свиней. По-перше, вона не відноситься до вітчизняних зникаючих генотипів і може поповнити свій генофонд за рахунок тварин зарубіжної селекції, по-друге — з усіх порід вміст сала в напівтуші у неї найвищий, що в сумі з мастю автоматично вилучає генотип з широкого використання.

Проте у виробників, які працюють з великою чорною породою свиней, така точка зору в значній мірі не узгоджена з пропозицією залучати в систему схрещування

тільки м'ясні генотипи або проводити селекцію на зниження сальності.

Базове племінне господарство по розведенню свиней великої чорної породи — філія «Червона Зірка» Донецької області — практично єдине з господарств, яке не зраджувало породу, не дивлячись на зміну попиту на якість свинини. Утримуючи даний генотип майже з часу репатріації його в Україну після війни, господарство вдосконалило популяцію методами внутрішньолінійної селекції у відповідності до вимог цільового стандарту.

На даному етапі в господарстві генеалогічна структура породи представлена 7 лініями кнурів — Біксля, Дорфпринца, Урана, Eleve, Чародія, Марса, Піона та 11 родин свиноматок — Балка, Ветка, Ваза, Ітока, Ліра, Метелиця, Роза, Опитна, Малка, Слива, Кама. Позитивним у функціонуванні племрепродуктора «Червона Зірка» слід вважати консолідацію тварин за типом тілобудови та продуктивністю методами чистопородного розведення. Для запобігання поєднання батьківської основи, спорідненої між собою ближче ніж в межах 25%, в селекційній роботі використовують міжлінійні кроси або розведення відкритими лініями. Філія «Червона Зірка» — єдине господарство в породі, яке зосередило на своїй базі генофонд популяції, при періодичному поповненні ліній представниками аналогічних генеалогічних одиниць породи з племінних господарств Росії (Краснодарський та Ставропольський край).

Такий підхід до племінної роботи, який забезпечує зоотехнік-селекціонер Штепа Н. В., дозволив свиням успадковувати високий рівень продуктивності, а саме живу масу кнурів переважної більшості ліній у віці 24 міс. — 274—319 кг, довжину тулубу — 171—176 см, у свиноматок, відповідно, у 18 міс. 200—215 кг і 153—156 см. Враховуючи, що багатоплідність, як і інші показники відтворювальної здатності, відноситься до ознак з низьким коефіцієнтом успадкування і поліпшується головним чином за рахунок умов годівлі і утримання, відбір свиней для відтворення власного стада проводиться лише від кращих свиноматок, з багатоплідністю не менше 11 гол. та масою гнізда в 2 міс. не нижче 170 кг, тобто кращих за генотипом і фенотипом. В господарстві прийнята 3-фазна система вирощування тварин. При цьому відлучення поросят планується проводити в ранні строки — 30 днів — з переведенням їх в цех дорощування, який відповідає вимогам сучасної технології. Приміщення поділено на 10 секцій, в кожній із яких утримується по 200 поросят. Утримуються поросята на щільвій підлозі з вільним доступом до корму, води. Система вентиляції забезпечує належний мікроклімат в приміщенні в будь-яку пору року. Після цеху дорощування свині передаються на відгодівлю чи вирощування в залежності від мети племінної роботи.

При середньорічній кількості поголів'я свиней 7 тис. голів, господарство дозволяє співвідношення основних і перевіряємих свиноматок 1:2—3, що не тільки дає можливість відібрати кращих для введення в стадо, але і одержати більшу кількість поросят на одну основну свиноматку.

Для більш інтенсивного використання кнурів в стаді при меншій їх кількості в племрепродукторі розпочата робота по впровадженню штучного осіменіння. Пункт штучного осіменіння за всіма параметрами відповідає зразку кращих свинокомплексів України.

Забезпечення селекційного та технологічних процесів в господарстві потребує вирішення ще безлічі проблем — годівлі, приміщень, кадрів, які позитивно вирішуються директором філії «Червона Зірка» Вдовенко Л. В. та головним зоотехніком — Фенюком І. Г.

Аналіз генеалогічних зв'язків інших племінних репродукторів і навіть єдиного племзаводу по великій чорній породі, свідчить про високий відсоток присутності в родовах кнурів і маток цих господарств представників з «Червоної Зірки», причому в деяких господарствах — 100%. З огляду на ці дані можна стверджувати, що філія «Червона Зірка» ДП «Шахтар» була і залишається базовим господарством в Україні по розведенню великої чорної породи свиней.

Крім чистопородного розведення, свиней великої чорної породи в якості батьківської форми при схрещуванні використовують на комплексі «Новоселівка» ДП «Шахтар». В якості материнської породи визнано велику білу, що, на думку директора філії «Новоселівка» Бабарики Г. Д., сприяє підвищенню продуктивності свиней при збереженні виходу сала, яке користується великою популярністю у споживачів.

Прикладом ефективного використання великої чорної породи може бути Росія, де даний генотип в племінних господарствах розводять в 15 областях, а в системі схрещування і гібридизації — в 20. Крос свиней «поволжський» апробований на основі поєднання великої білої х великої чорної х дюрк і характеризується високою інтенсивністю росту свиней на відгодівлі. За чисельністю поголів'я велика чорна порода утримує третє місце в Росії і особливо незамінна в господарствах, рівень годівлі і утримання свиней в яких не зовсім узгоджується з прикладом рентабельності галузі.

Першочерговим завданням в програмі збереження малочисельних порід є їх інтенсивне використання в системах розведення, тому, мабуть, нашим свиноводам доцільно перейняти досвід російських колег з використання великої чорної породи і не завозити сало із-за кордону, а вирощувати своє. ●●●